

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING IJTIMOYIY JIHATDAN XAVFLI AHVOLDA BO'LGAN VOYAGA YETMAGANLAR BILAN ISHLASH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

X.M.Qilichev

Ilmiy rahbar: Fuqoroviy-huquqiy fanlar kafedrası boshlig'i padpalkovnik

Zaripov Otabek Doniyor o'g'li

325-guruh kursanti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20640918>

Annotatsiya

Ushbu maqolada ichki ishlar organlari profilaktika inspektorlarining ijtimoiy jihatdan xavfli ahvolda bo'lgan voyaga yetmaganlar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirish masalalari o'rganilgan. Maqolada profilaktika inspektorlarining hozirgi holati, mavjud muammolar (monitoring yetarli emasligi, hamkorlikning formal tus olishi, raqamli texnologiyalardan kam foydalanish) tahlil qilingan. Takomillashtirish yo'llari sifatida tizimli monitoring va erta aniqlash mexanizmlarini joriy etish, mahalla, ta'lim muassasalari va ijtimoiy xizmatlar bilan hamkorlikni kuchaytirish, huquqiy-tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirish, kadrlar malakasini yuksaltirish hamda "E-profilaktika" raqamli tizimini to'liq tatbiq etish taklif etilgan.

Maqolaning asosiy maqsadi — voyaga yetmaganlar o'rtasidagi huquqbuzarliklarning oldini olish, ularni ijtimoiy reabilitatsiya qilish va jamiyatda sog'lom avlodni tarbiyalashda profilaktika inspektorlarining rolini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Kalit so'zlar: profilaktika inspektori, voyaga yetmaganlar, ijtimoiy xavfli ahvol, huquqbuzarliklar profilaktikasi, hamkorlik, raqamlashtirish, reabilitatsiya.

Kirish

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida huquqbuzarliklar profilaktikasi tizimini yanada takomillashtirish, ayniqsa voyaga yetmaganlar o'rtasidagi huquqbuzarliklarning oldini olish dolzarb masaladir. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev rahbarligida qabul qilingan "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida"gi Qonun va PQ-2896-sonli qaror asosida ichki ishlar organlarining profilaktika bo'linmalari faoliyati tubdan yangilangan. Profilaktika inspektorlari mahallalarda asosiy bo'g'in sifatida faoliyat yuritib, ijtimoiy jihatdan xavfli ahvolda bo'lgan oilalar va voyaga yetmaganlar bilan ishlashda muhim rol o'ynaydi. Ijtimoiy jihatdan xavfli ahvol deganda, voyaga yetmaganlarning oilaviy tarbiyasi yetarli bo'lmagan, ota-onasi nazorati zaif, moddiy ta'minoti past, yoki salbiy muhit ta'sirida qolgan holatlar tushuniladi. Bunday bolalar huquqbuzarlik yoki jinoyat sodir etish xavfi yuqori bo'ladi. Shuning uchun profilaktika inspektorlarining ushbu toifadagi voyaga yetmaganlar bilan ishlash usullarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish zarur.

Hozirgi holat va mavjud muammolar

Profilaktika inspektorlari nazoratsiz qolgan, bandligi ta'minlanmagan voyaga yetmaganlar, ilgari sudlangan yoki sudga tortilgan bolalar bilan ishlashda bir qator qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki:

- Huquqiy targ'ibot yetarli darajada olib borilmayapti.
- Kriminogen vaziyatni to'liq baholash va monitoring qilishda kamchiliklar mavjud.
- Mahalla, ta'lim muassasalari, sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar bilan hamkorlik ba'zan formal tus oladi.
- Raqamli texnologiyalardan (e-ijtimoiy profilaktika) foydalanish darajasi past.

Natijada, voyaga yetmaganlar o'rtasida huquqbuzarliklar soni kamaymayapti va ba'zi hududlarda o'sish kuzatilmoqda.

Faoliyatni takomillashtirish yo'llari

1. Tizimli monitoring va erta aniqlash

Profilaktika inspektori har chorakda o'z hududidagi oilalarni toifalarga ajratishi, ijtimoiy xavfli oilalarni “e-ijtimoiy profilaktika” platformasiga kiritishi va real vaqt rejimida kuzatuvni ta'minlashi lozim. Har bir xavfli voyaga yetmagan uchun individual reabilitatsiya dasturi ishlab chiqilishi kerak.

2. Hamkorlikni kuchaytirish

- Mahalla fuqarolar yig'ini, “Mahalla yetakchisi”, maktab, kollej va oliy o'quv yurtlari bilan doimiy hamkorlik.

- Sog'liqni saqlash, bandlik va mehnat munosabatlari, ijtimoiy ta'minot organlari bilan birgalikda kompleks yordam ko'rsatish.

- “Voyaga yetmaganlarga ijtimoiy-huquqiy yordam markazlari” bilan yaqin aloqa o'rnatish.

3. Ta'lim va tarbiyaviy ishlar

Profilaktika inspektori oyiga kamida bir marta maktablarda, mahallalarda ochiq suhbatlar, huquqiy o'quvlar o'tkazishi, sport va madaniy tadbirlarga jalb qilishi kerak. Yoshlarni vatanparvarlik, milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, ekstremizm va zo'rvonlikdan himoya qilish asosiy yo'nalish bo'lishi lozim.

4. Kadrlar malakasini oshirish

Profilaktika inspektorlari uchun maxsus treninglar, psixologik tayyorgarlik va zamonaviy usullar bo'yicha o'quvlar tashkil etish. Psixolog, ijtimoiy ishchi va pedagoglar bilan birgalikda ish yuritish ko'nikmalarini shakllantirish.

5. Raqamlashtirish va innovatsiyalar

“E-profilaktika” tizimini to'liq joriy etish, mobil ilovalar orqali ota-onalar va voyaga yetmaganlarni masofadan kuzatish, statistik ma'lumotlarni tahlil qilish.

Xulosa

Profilaktika inspektorining ijtimoiy jihatdan xavfli ahvolda bo'lgan voyaga yetmaganlar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirish — bu nafaqat huquqbuzarliklar sonini kamaytirish, balki jamiyatda sog'lom avlodni tarbiyalashning muhim omilidir. Buning uchun qonuniy asoslarni mustahkamlash, resurslarni yetarli ta'minlash, hamkorlikni kuchaytirish va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish zarur.

Har bir profilaktika inspektori o'z faoliyatida “oldini olish — eng yaxshi himoya” tamoyiliga qat'iy amal qilsa, mahallalarimizda tinchlik va osoyishtalik yanada mustahkam bo'ladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-2896-son qarori.
2. “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida”gi Qonun.
3. Ilmiy maqolalar va tadqiqotlar (2024–2025 yillar)